

POLITIČKE STRANKE

- **POLITIČKE STRANKE** su subjekti koji posreduju između vlasti i građana
 - **političke organizacije građana** (relativno trajne)
 - utemeljena radi oblikovanje **pojedinačnih interesa**
 - **borba** za vlast ili **održavanje** na **vlasti**

ZADAĆE POLITIČKIH STRANAKA

- zadaća **reprezentacije**
 - **predstavljanje** volje i interesa određene dr. skupine
- zadaća **konkurencije**
 - **nadmetanje** s drugim strankama u borbi za osvajanje vlasti
- zadaća **integracije**
 - u svoje redove **uključuju** (integriraju) različite slojeve društva (*politička socijalizacija*)

– cilj političke stranke je **prenijeti volju birača u parlament**

– svaka stranka mora imati **program** i **statut**

norme, vrijednosti, načela i ciljevi
za koje se stranka zalaže i što bi
pokušala učiniti ako dođe na vlast

regulira funkcioniranje
unutar stranke (ustrojstvo
stranke)

NASTANAK POLITIČKIH STRANAKA

- političke stranke se **javljaju u 17. st.** – Engleska – Vigovci (*Whigs*) i Torijevci (*Tories*) – *kad jača moć engleskog parlamenta, a kraljeva moć slabi*
- smisao stranačkog djelovanja dobivaju u 19. st. kad se širi **opće pravo glasa**
- u početku se pravo glasa ograničavalo **imovinskim cenzusom**
 - *žene su prve dobile pravo glasa u Švedskoj 1867., a zadnje u Saudijskoj Arabiji – 2011. godine*
 - *u Hrvatskoj – 1945. godine*
 - *Švicarska – 1971. (na federalnoj razini) - 1990. (na kantonalnoj)*

UDRUŽENJA STRANAKA

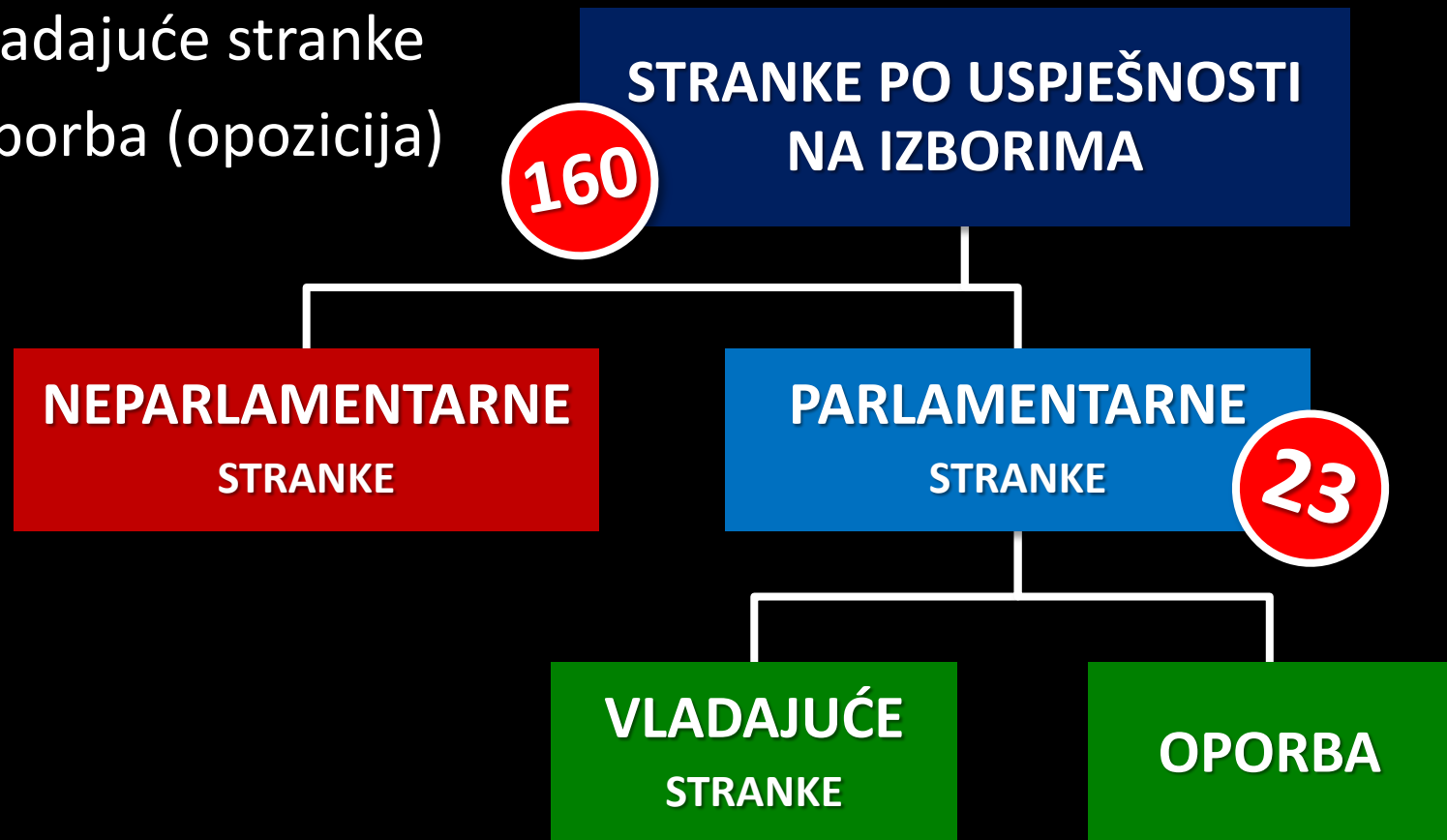
- **KOALICIJA** je **savez** političkih stranaka koje se **udružuju na određeno vrijeme** zbog ostvarenje nekog zajedničkog cilja
- spajanjem u koaliciju **stranka ne gubi svoju samostalnost**
- **vrste koalicija:**
 - prirodne i neprirodne
 - predizborne i postizborne
 - minimalne i velike

- **UNIJA STRANAKA** je **spajanje stranka** kojim se **gubi samostalnost** i prihvaća jedinstven **zajednički program**
 - npr. **CDU** (njem. *Christlich-Demokratische Union*) i **CSU** (njem. *Christlich-Soziale Union in Bayern*)

POL. STRANKE – *uspješnost na izborima*

- s obzirom na **uspješnost na izborima**, razlikujemo:
 - neparlamentarne stranke
 - parlamentarne stranke
 - vladajuće stranke
 - oporba (opozicija)

PODJELA POLITIČKIH STRANAKA

– **PO IDEOLOGIJI** političke stranke se dijele na:

- konzervativne
- liberalne
- demokršćanske
- socijaldemokratske

KONZERVATIVNE

LIBERALNE

DEMOKRŠĆANSKE

SOCIJALDEMOKRATSKE

– također se dijele na:

- ljevicu
- desnicu
- centar

} podjela iz doba
Francuske
revolucije

LJEVICA

DESNICA

CENTAR

KONZERVATIVNE

- sustav vrijednosti **koji čuva poredak od naglih promjena**
- opravdava trenutno stanje (*status quo*)
- teži harmoniji i miru u društvu
- **zajednica iznad pojedinca**

LIBERALNE

- zalažu se za što manje ograničavanje sloboda pojedinca
- **zagovaraju privatno vlasništvo i slobodu tržišta** („*Laissez-faire*”)
- suverenitet naroda i dioba vlasti
- **pojedinač iznad zajednice**

DEMOKRŠĆANSKE

- temelje se na socijalnom **nauku Katoličke Crkve**
- osnovne vrijednosti su **čovjek i njegovo dostojanstvo**
- sloboda je ograničena zaštitom javnog morala utemeljenog na kršćanskom nauku

SOCIJALDEMOKRATSKE

- zalažu se za **socijalni program** i **rješenje socijalnih pitanja**
- temeljne vrijednosti su **sloboda, ravnopravnost i solidarnost**
- ciljeve postižu reformističkim metodama

ODNOSI TEMELJNIH POLITIČKIH STRANAKA PREMA NAJVAŽNIJIM PITANJIMA POLITIČKOG DJELOVANJA

	SOCIJALNA PITANJA	PITANJE SLOBODA	PITANJA DRŽAVNOG INTERVENCIONIZMA
KONZERVATIVCI	Sva socijalna pitanja treba rješavati unutar mogućnosti. Svatko u njima mora podjednako sudjelovati.	<u>Sloboda je ograničena</u> zaštitom javnog morala, nacionalnom sigurnošću i sl.	Država ima pravo i <u>zadachu intervenirati</u> radi svoje zaštite.
LIBERALI	Nužna je pomoć socijalno ugroženima radi dobrobiti zajednice i pojedinaca.	<u>Sloboda je neupitna</u> i svaki njezin oblik treba imati društvenu potporu.	Svaki je <u>državni intervencionizam nepoželjan</u> .
SOCIJALISTI	Socijalna su pitanja društvena briga. Pristaše su jednakosti u sudjelovanju za sva društvena dobra.	<u>Slobode su temelj svih djelovanja</u> i ograničavaju se samo slobodom drugih.	Država mora <u>intervenirati u odnosima rada i kapitala, te osigurati raspodjelu društvenog bogatstva</u> .
DEMOKRŠĆANI	Politika socijalne skrbi za sve društvene slojeve prema dohotku građana.	<u>Sloboda je ograničena</u> zaštitom javnog morala utemeljenoga na kršćanskom nauku.	Država ima pravo i <u>zadachu intervenirati</u> u ostvarivanju svoje zaštite i zaštite teritorijalnog integriteta.

LJEVICA

- nadahnute ideologijom **oslobađanja radničke klase i stvaranjem besklasne zajednice** (marksizam)
- **zagovaraju nasilne političke promjene**

CENTAR

- opcija **izbjegavanja krajnosti**, nasilja i nestabilnosti
- označava **političko djelovanje između ljevice i desnice**
- skloni su povezivanju s obje strane

DESNICA

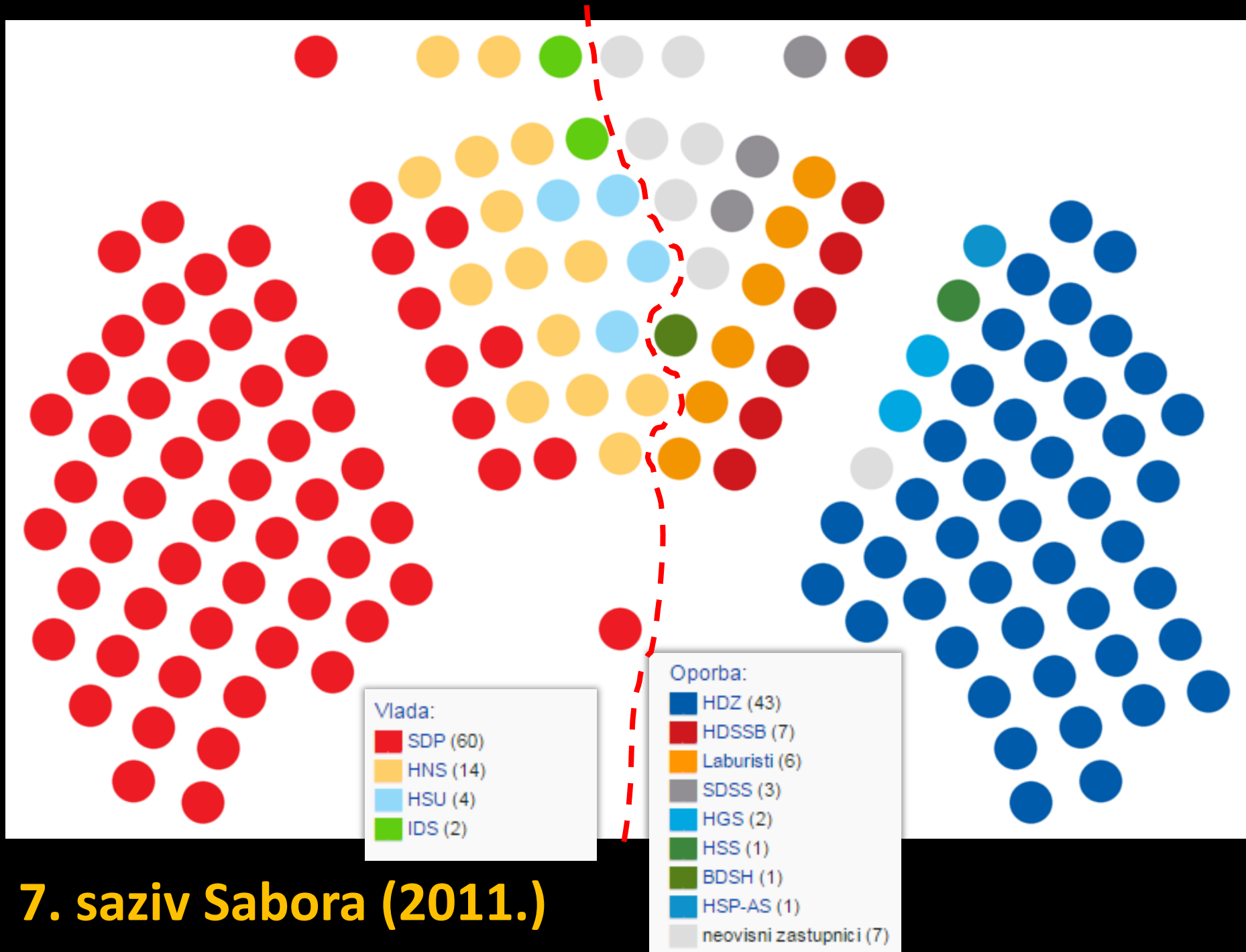
- **konzervativizam i nepromjenjivost**
- **protuliberalne i proturevolucionarne ideje**
- kroz povijest se mijenja (neokonzervatizam ili nova desnica)

DESNI
CENTAR

LIJEVI
CENTAR

PARLAMENTARNI IZBORI 2016. CENTAR

LJEVICA

DESNICA

61

HDZ

54

NARODNA
KOALICIJA

13

Most

8

Živi zid

3

IDS

2

Milan Bandić

1

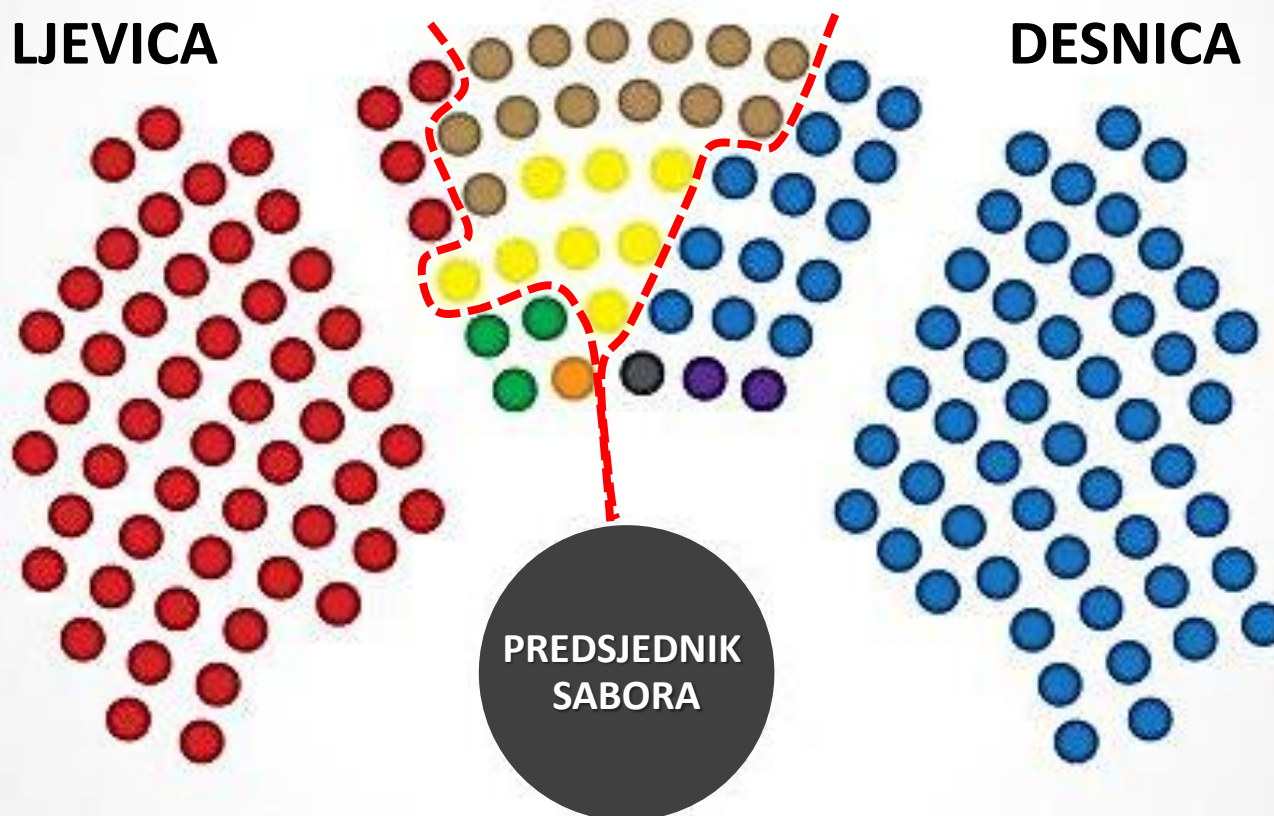
HDSSB

1

Ž. Glasnović

8

Nacionalna
manjina

9. saziv Sabora (151 zastupnik)

POLITIČKE STRANKE U RH

(19. st)

- višestranačje se u Hrvatskoj **javlja u 19. st.**
 - **Narodna stranka** – *Josip Juraj **Strossmayer** i Franjo **Rački***
 - **Stranka prava** – *Ante **Starčević** i Eugen **Kvaternik***
 - **Hrvatska pučka seljačka stranka** – *braća **Radić***
 - **Liberalna stranka** – *Franjo **Deak***
- ideje i programi tadašnjih stranaka, postat će temelji današnjih stranaka

J. J. Strossmayer

Franjo Rački

Ante Starčević

Eugen Kvaternik

Stjepan Radić

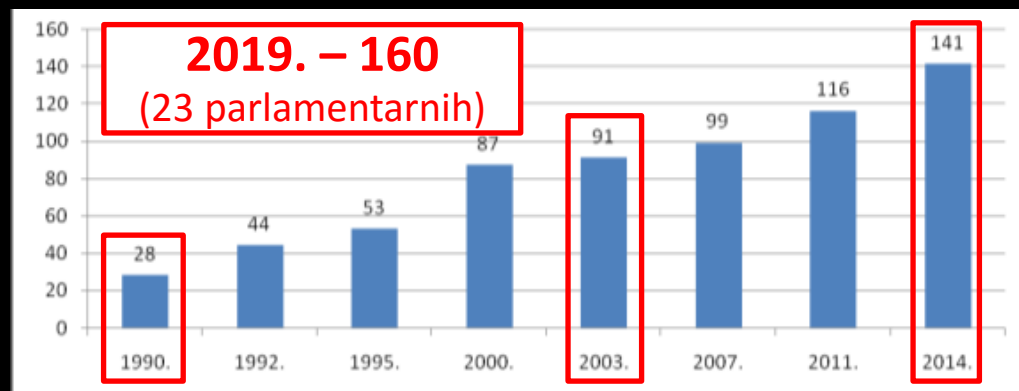
Franjo Deak

- temeljne odrednice programa stranaka u 19. st:
 - nacionalni identitet
 - politička i gospodarska neovisnost
 - održavanje u trenutnim savezima
(*Austro-Ugarska, Personalna unija s Ugarskom, jugoslavenska zajednica naroda*)

POLITIČKE STRANKE U RH

(20. st)

- događaji koji su prethodili uvođenju parlamentarne demokracije u RH:
 - **pad Berlinskog zida**
 - **raspad SSSR-a**
 - **pad diktature u Rumunjskoj**
- **zajednički elementi prekretnica** u životu zemalja bivšeg istočnog bloka:
 - prekid s dotadašnjim političkim sustavom (*komunizam → demokracija*)
 - traženje novog gospodarskog sustava (*plansko → tržišno*)
 - pojava nacionalne homogenizacije (*osamostaljenje država*)
- **višestranačje u RH:**
 - 1990. – 28 stranaka
 - 2019. – 160 stranaka

POLITIČKE STRANKE U RH

- prema idejama, orijentaciji i sustavu vrijednosti, u RH utemeljene su:
 1. narodne stranke
 2. konzervativne stranke
 3. liberalne stranke
 4. kršćansko-demokratske stranke
 5. seljačke stranke
 6. stranke tradicionalne i nacionalne orijentacije
 7. socijaldemokratske stranke
 8. regionalne i regionalističke stranke
 9. stranke nacionalnih manjina
 10. ostale političke stranke

POLITIČKE STRANKE U RH (*Ustav RH, čl. 6.*)

*Osnivanje političkih stranaka je **slobodno**.*

*Unutarnje ustrojstvo političkih stranaka mora biti **sukladno** temeljnim ustavnim **demokratskim načelima**.*

*Stranke moraju **javno polagati račun** o porijeklu svojih sredstava i imovine.*

***Protuustavne** su političke stranke koje svojim programom ili nasilnim djelovanjem **smjeraju podrivanju slobodnog demokratskog poretka ili ugrožavaju opstojnost Republike Hrvatske**. O protuustavnosti odlučuje Ustavni sud republike Hrvatske.*

***Zakonom** se uređuje položaj i funkcioniranje političkih stranaka.*